

El mestissatge cultural

Sovint veus pretesament autoritzades ens adverteixen dels perills que corre la cultura catalana si es reclou en ella mateixa. Algú ha evocat la imatge de l'erició esclafat al bell mig de la carretera com un símbol del que ens podria passar si féssim com el punxegut animaló que es tanca com una pilota pensant-se que així conservarà la vida i la integritat sense adonar-se que una potència de més de cent cavalls li passarà pel damunt. Metàfores a part, hom tendeix a considerar com a real una alternativa fictícia, falsa de soca-rel: aquella que situa la cultura catalana entre la universalitat i el pairalisme. Aquesta dicotomia recorda massa la disjuntiva políticament interessada que plantejaven no fa molt alguns intel·lectuals de l'òrbita socialista entre una cultura moderna i urbana i una cultura folklòrica i ruralista, la primera generalment bilingüe i la segona monolingüe, com si l'opció lingüística predeterminés el caràcter de la cultura que la llengua expressa.

Vulguem o no, avui, en la darrera dècada del segle XX, és impossible que cap cultura pugui viure reclosa en ella mateixa. Si ni les cultures primitives de l'Àfrica, de l'Àsia, d'Amèrica i d'Oceania s'escapen de rebre tota mena d'influències culturals alienes, qui pot plantejar seriosament que una cultura del món occidental pugui recloure's com un erició? Agraït o no, avui totes les cultures s'interrelacionen i no cal fer cap opció universalista perquè l'universalisme esdevingui una realitat present en totes les cultures sense excepció. El mestissatge cultural és una realitat, avui per avui, absolutament inqüestionable.

La ciència, les belles arts, l'arquitectura, la música, la literatura, etc., sigui on sigui que s'originin les seves múltiples manifestacions no poden ignorar, ni que ho pretenguessin, tot el que s'ha fet al llarg dels segles i el que està passant o

acaba de passar simultàniament a llocs tant diversos i distants com els Andes o les ribes de la Mediterrània, per exemple. Avui qualsevol pintor que es disposa a omplir de forma o de color una tela blanca no pot negar que hi ha en el seu interior, emmagatzemades en la seva memòria conscient o inconscient, milers d'altres pintures que condicionen el seu gest. I qui diu un pintor, diu un escriptor, un arquitecte, un músic, un investigador científic. Per tant, el perill de recloure's en si mateix i d'actuar al marge de la cultura universal és només una metàfora, una imatge fàcil que potser reflecteix una idea però que no correspon a cap realitat existent.

Com és obvi, la cultura catalana és una de les mil maneres d'entendre el món i de manifestar-lo. És una concepció particular que ha vingut determinada per la geografia —la presència de la Mediterrània i la condició de terra de pas— i per la història del país. És una manera de ser i de fer que ens dona el sentit de la pròpia identitat. Això no obstant, no priva que els elements que integren la nostra cultura siguin elements dinàmics, susceptibles de modificar-se, i de modificar-se profundament. D'una manera natural, la cultura catalana és una cultura oberta, si fa no fa com totes, i sotmesa al mestissatge, que podem dir-ne universalisme, pel simple imperatiu dels temps.

La qüestió no és obrir la cultura catalana a tots els vents del món per la simple raó que habitem en una casa sense portes ni finestres. Que hi hagi intel·lectuals entre nosaltres que prediquin més obertura, parla, en tot cas, d'ells mateixos que potser pateixen d'estrany complexos; i deixo de banda totes aquelles altres veus que des de cultures properes ens voldrien assimilar amb clares intencions caníbals. La qüestió realment seriosa, doncs, no és la major o menor obertura de la cultura catalana al món sinó la de la preservació d'uns determinats senyals d'identitat que assegurin la nostra continuïtat cultural. Sembla evident que es tracta d'un problema d'equilibri ecològic cultural, la responsabilitat del qual correspon a tota la nostra societat i molt especialment als intel·lectuals i artistes d'aquest petit país, sense descartar les instàncies polítiques i institucionals.

Joan Agut

Carta al Sud

Es completament necessari rompre els cercles d'incomprensió que, interessadament, fan malentendre les informacions que us arriben des del Nord.

Els nous catalans, andalusos o extremenys que viuen i treballen aquí, participen de les nostres actituds per una insòlita via d'integració enginyada per Madrid: qui més treballa més paga, i cobra qui no treballa. En canvi, a Andalusia i Extremadura, amb el confort del subsidi, no us adoneu que repetiu la nefasta experiència de l'anomenat Segle d'Or, que va conduir tot l'Estat al retard i a la pobresa. L'or i la plata d'Amèrica varen produir dos fenòmens incontestables: la marginació de la metròpoli espanyola del procés de desenvolupament europeu i el foment de la figura del *hijodalgo* (gandul que, bé o malament, aconseguia viure sense la humiliació del treball). I tots sabem (i, sobretot, sabeu) com va acabar aquella història: les mamelles, exhaurides, es varen emancipar, però fins que no vàreu perdre la darrera (Cuba) no es va produir la reflexió saludable de la Generació del 98 (havia arribat l'hora d'oblidar glòries passades, tancar amb pany i clau el sepulcre del Cid i assumir la realitat). Prop del Centenari, us convé rellegir aquells textos perquè ara són ben vigents.

Gairebé sempre la riquesa i la pobresa dels pobles es basen més en qüestions culturals que no en polítiques o recursos econòmics; vosaltres no vàreu ser ni sou ara una excepció: la cultura del subsidi s'ha superposat a la cultura del *hidalgo* i ha estès a les capes baixes la divertida pretensió de viure parasitàriament. La fallida és inevitable i el final és conegut: les noves mamelles diran prou i haureu d'obrir els ulls a

una misèria degradant. Es imprescindible actuar amb una mínima racionalitat i plantar cara als impostors: ni el Sud ha d'arribar a l'extrem d'oblidar totalment la cultura del treball i l'aspiració de crear la riquesa necessària per viure amb dignitat, ni nosaltres ens hem de deixar arrossegar a la descapitalització del sistema productiu en nom d'una solidaritat que no fa altra cosa que produir pobresa aquí i degradació moral a casa vostra.

La nostra independència és un dret i una exigència, el control dels nostres recursos és una necessitat imperiosa. Oposar-s'hi va en perjudici de tothom. També del Sud.

Joan Mir

President del Consell Nacional d'ERC